

Vergaderjaar 2009–2010

26 488

Behoeftestelling vervanging F-16

Nr. 238

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 mei 2010

INLEIDING

De vloot F-16 gevechtsvliegtuigen dient periodiek te worden gemodificeerd zodat de toestellen gedurende de resterende gebruiksduur effectief en interoperabel kunnen blijven opereren en blijven voldoen aan de hoge eisen met betrekking tot veiligheid en bescherming. Sinds de «*Midlife Update*» (MLU) van de F-16 vloot aan het eind van de jaren negentig van de vorige eeuw worden deze modificaties aangeduid met een nummer voorafgegaan door de letter M. Over de huidige M5-modificatiestandaard bent u op 12 november 2004 per brief geïnformeerd (Kamerstuk 27 487, nr. 5). De uitvoering van deze modificatie is dit jaar begonnen. Op 3 oktober 2007 bent u geïnformeerd over de behoeftestelling voor de Mode 5 IFF, inclusief de benodigde M6-modificatie (Kamerstuk 26 488, nr. 62) die vanaf 2012 zal worden uitgevoerd.

Deze brief bevat de behoeftestelling voor de M6.5-softwaremodificatie die eind 2014 nodig is. In tegenstelling tot voorgaande modificaties waar operationele uitbreidingen en verbeteringen de boventoon voerden, is de M6.5-modificatie voornamelijk gericht op het onderhoud van de vliegtuigsoftware. Dit onderhoud is noodzakelijk om de F-16, zoals in de huidige planning staat, tot het einde van dit decennium operationeel inzetbaar te houden.

De besluitvorming over deze behoefte in ons land moet een overeenkomst mogelijk maken van partnerlanden die meedoen aan het *Multinational Fighter Program* (MNFP). Om die reden bied ik u deze brief nu aan.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

Nederland blijft door deelneming aan het M6.5-modificatieprogramma meedoen aan het MNFP. Dit samenwerkingsprogramma dateert van de introductie van de F-16 en vanaf het begin nemen België, Denemarken, Noorwegen, Nederland en de Verenigde Staten eraan deel. Portugal doet

mee sinds 2000. Het doel van dit verband is gezamenlijk en zo doelmatig mogelijk F-16 modificatieprogramma's te ontwikkelen om daarmee voor alle F-16-gebruikers zoveel mogelijk gelijke configuraties van soft- en hardware te behouden.

Door de vaste kosten te delen en te profiteren van schaalvoordelen kunnen niet alleen de kosten van modificatieprogramma's, maar vooral ook de algehele instandhoudingskosten van de F-16 zo laag mogelijk worden gehouden terwijl de interoperabiliteit tussen de aangesloten F-16 gebruikers gewaarborgd blijft. Softwareontwikkeling specifiek voor Nederland en zonder samenwerking met de MNFP-partnerlanden zou leiden tot aanzienlijk hogere kosten bij zowel de verwerving als de instandhouding.

Gezien de voorgenomen vervanging van de F-16 bestond het voornemen niet deel te nemen aan modificatieprogramma's na de M5-modificatie, tenzij het zou gaan om de vliegveiligheid, de luchtwaardigheid en de instandhouding. Dit is met de Kamer besproken tijdens het algemeen overleg van 8 december 2004 (Kamerstuk 26 396, nr. 43).

De M6.5-modificatie voorziet in softwarematig onderhoud van de F-16 vloot waarbij bovendien enkele tot nu toe onderkende onvolkomenheden van eerdere modificaties worden verholpen. Verder speelt de M6.5-modificatie in op aanpassingen van bijvoorbeeld essentiële netwerksystemen. De M6.5-modificatie is van belang voor de operationele inzet van wapens en het zoveel mogelijk beperken van nevenschade. Ook vergroot de modificatie de vliegveiligheid en de overlevingskansen tijdens de inzet. Verder wordt de interoperabiliteit met gevechtsvliegtuigen van coalitiepartners gewaarborgd. Door deelneming aan het M6.5 modificatie programma kan Nederland bij de instandhouding van het wapensysteem de komende jaren gebruik blijven maken van de schaalvoordelen die het MNFP-partnerschap biedt. De deelneming aan het internationale M6.5-modificatieproject is de beste optie om de instandhouding van de F-16 betaalbaar te houden.

KWALITATIEVE BEHOEFTE

De M6.5-modificatie voorziet in de volgende aanpassingen:

- Het wegnemen van onvolkomenheden bij de integratie van enkele lucht-lucht en lucht-grond wapens op de F-16 waardoor beperkingen in de slagkracht worden verholpen;
- De verdere ontwikkeling van de *Universal Armament Interface (UAI)*, een softwareprogramma dat wapens aanstuurt;
- Een aanpassing van het Link 16-protocol voor de onderlinge verbindingen, zodat een goede aansluiting op netwerken en daarmee interoperabel optreden met coalitiepartners gewaarborgd blijft;
- Een verbetering van de software van de *advanced targeting pod interface*, die de aansturing van richtapparatuur regelt;
- Enkele onvolkomenheden in de navigatiebepaling worden hersteld. Hiermee wordt de kans op onbedoelde nevenschade verkleind en wordt de veiligheid voor burgers en coalitiegrondtroepen tijdens wapeninzet verder verbeterd;
- Een softwarematige integratie van een nieuw wapenrek. Hiermee worden slagkracht en flexibiliteit verhoogd en wordt tegelijkertijd de logistiek vereenvoudigd.

KWANTITATIEVE BEHOEFTE

Dit jaar zal de volledige Nederlandse F-16 vloot op de M5-modificatiestandaard worden gebracht. Door het op één modificatiestandaard

brengen worden nadelen ten aanzien van het voeren van verschillende modificatiestandaarden weggenomen en wordt de flexibele inzet van de destijds gereduceerde aantallen F-16's gegarandeerd. De kwantitatieve behoefte voor de M5-modificatie is in 2004 vastgesteld op 72 softwarepakketten met een optie op nog eens achttien systemen aan te schaffen. Van deze optie is gebruik gemaakt. Doordat in de tussentijd drie toestellen verloren zijn gegaan, worden 87 F-16's voorzien van de M5-software.

De M6-modificatie die nu aan de orde is, heeft voornamelijk betrekking op de capaciteit om vijandelijke en eigen eenheden beter van elkaar te kunnen onderscheiden (*Identification Friend or Foe*, IFF). In 2007 is op grond van de toenmalige inzichten en vanwege budgettaire beperkingen besloten tot een toestelgebonden M6-softwareaanpassing van 54 F-16's. Daarnaast is niet-vliegtuiggebonden IFF-apparatuur aangeschaft voor 36 toestellen. Omdat Nederland één testtoestel zonder extra kosten mag aanpassen, betreft de M6-modificatie de software van 55 toestellen.

Op grond van operationele argumenten is het van belang om F-16's op dezelfde M6.5 softwarestandaard te brengen. Door dezelfde standaard aan te houden zijn er tijdens operationele inzet geen beperkingen op het gebied van interoperabiliteit, wapeninzet, interface met sensoren en navigatienauwkeurigheid. Ook kan door standaardisatie van de F-16 vloot worden getraind zoals het er in missies aan toe gaat. Daarnaast heeft de standaardisatie van de vloot zowel financiële als logistieke voordelen.

De F-16's worden op termijn geleidelijk vervangen. Om de benodigde flexibiliteit te behouden bij de vervanging van de F-16, zullen 75 M6.5 softwarepakketten worden aangeschaft met een optie op nog eens twaalf. Afhankelijk van de besluitvorming over de vervanging van de F-16 kan worden gezien of de optie werkelijk nodig is.

De aanpassing van 75 toestellen om ze op de M6.5-modificatiestandaard te brengen houdt in dat twintig toestellen eerst alsnog de M6-softwareaanpassing moeten ondergaan.

FINANCIËLE ASPECTEN

Investeringskosten. Door de schaalvoordelen die in het kader van het MNFP-programma kunnen worden behaald, zijn de kosten per pakket lager. De kosten van de M6.5-modificatie van 75 F-16's bedragen € 21,9 miljoen.

Indien op een later tijdstip zou worden besloten gebruik te maken van de optie voor modificatie van twaalf extra vliegtuigen is hiervoor een additionele investering van € 2,6 miljoen nodig.

Het investeringsbedrag van € 21,9 miljoen is inclusief de kosten van de M6-aanpassing van twintig toestellen die deze eerder niet hebben ondergaan. Deze kosten bedragen € 1 miljoen.

Materiële exploitatie. Doordat het project uitsluitend een aanpassing van de software betreft, zullen de kosten van de materiële exploitatie van de F-16 niet toenemen. Als Nederland besluit niet deel te nemen aan de M6.5 modificatie, zal dit op termijn waarschijnlijk nadelige gevolgen hebben voor de materiële exploitatie vanwege de afwijkende softwarestandaard.

Personele exploitatie. Er zijn geen gevolgen voor de personele exploitatie. Voor de invoering van de M6.5-modificatie is geen extra

personeel nodig. De opleidingskosten maken deel uit van het investeringscontract.

OVERIGE CONSEQUENTIES

Internationale, interdepartementale en interkrijgsmachtelijke samenwerking. De M6.5-modificatie wordt uitgevoerd in MNFP-verband. Deze internationale samenwerking bevordert de standaardisatie van de F-16's van de deelnemende landen. Interdepartementale en interkrijgsmachtelijke samenwerking is niet aan de orde.

Inschakeling Nederlandse industrie. Bij dit project zullen de gebruikelijke procedures ten aanzien van de compensatieverplichting worden gevolgd met inschakeling van het ministerie van Economische Zaken.

Personele consequenties. Er zijn geen personele consequenties verbonden aan de verwerving van de M6.5-modificatie. De opleidingen kunnen in eigen beheer worden uitgevoerd. Er is geen extra personeel nodig.

Arbo en milieu. Er worden geen consequenties voorzien op het gebied van de arbeidsomstandigheden, ruimtelijke ordening en het milieu.

Gerelateerde projecten. Het M6.5-modificatieproject heeft een verband met het project vervanging F-16. Indien er een vertraging zou optreden bij de invoering van de vervanger van de F-16 en daarmee ook bij de afstoting van de F-16, moet worden bezien of de optie van de twaalf additionele softwarepakketten moet worden uitgeoefend. Tevens heeft dit project een relatie met de projecten voor de M5 en M6-modificaties, het project Link 16 en de projecten Verbetering lucht-grondbewapening fase I.

PROJECTORGANISATIE EN -PLANNING

De M6.5-softwaremodificatie wordt op dezelfde wijze uitgevoerd als eerdere multinationale modificatieprogramma's voor de F-16. Over de deelname aan het project moeten eind mei internationale afspraken worden gemaakt. Het project beslaat de periode 2010 tot en met 2015 en de aangepaste toestellen zullen eind 2014 beschikbaar zijn.

PROJECTRISICO'S

De projectrisico's worden beheerst door de samenwerking in MNFP-verband. Binnen het MNFP bestaan goede beheersstructuren, waardoor de projectrisico's ten aanzien van product, tijd en geld beperkt zijn.

Bij niet deelnemen aan de M6.5 modificatie kan niet langer gebruikt worden gemaakt van het schaalvoordeel dat het MNFP lidmaatschap biedt waardoor het risico op hogere instandhoudingskosten aanzienlijk toeneemt.

VOORTZETTING VAN HET PROJECT

Gelet op de omvang van het budget van in totaal € 21,9 miljoen ben ik voornemens het project M6.5-modificatie voor de F-16 als gemandateerd project aan te merken en in uitvoering te geven aan de Defensie Materieel Organisatie.

De minister van Defensie,
E. van Middelkoop